

הדרך היומי בבלי: מסכת בבא בתרא דף ק"כ
הדרך היומי בהלכה: סימן רי"ט מסעיף ח' עד סימן ר"כ סעיף ב'
המוסר היומי: שם עולם פרק י"ג' גם כאשר נתבונן' עד 'ויש עוד מן הבטלים'

לוח
לימוד
יומי:

מנהג קישוט הבית בחג השבועות ובמה יש לעסוק בליל חג השבועות?

עניינא דיומא מלוקט מתוך ביאורים ומוספים משנ"ב מהדורת דרשו

הרמ"א כתב שנוהגים 'לקשט' את בתי הכנסת והבתים בעשבים בחג השבועות, כזכר לשמחת מתן תורה בהר סיני, וביאר במשנה ברורה שהיו עשבים סביב ההר; ועוד כתב שיש הנוהגים להעמיד עציצים בבית בחג השבועות, לאות על כך שבחג השבועות נדון העולם בנוגע לפירות העץ, אולם הגר"א ביטל מנהג זה, כיון שבזמננו נוהגים הגויים להעמיד עציצים בבתיים בימי חגיהם. ושטיחת עשבים - לדעת הגר"י קניבסקי והגר"ש אלישיב אינה בכלל מנהג הגויים, ואף לשיטת הגר"א מותר לשוטחם, אך לדעת הערוך השולחן והגר"מ פיינשטיין אף שטיחת עשבים אסורה לשיטת הגר"א; וכן נהגו החזו"ן איש והגר"י קניבסקי [אף שסבר שאין שטיחת עשבים נחשבת כמנהג הגויים], שלא להעמיד עציצים ואף לא לשטוח עשבים. [שו"ע או"ח תצד, ג, עם משנ"ב וביאורים ומוספים דרשו]

במה יש לעסוק בליל חג השבועות?

הכף החיים כתב שעל פי הזוהר והאריז"ל יש לומר בליל חג השבועות את סדר 'תיקון ליל שבועות', וכן כתבו הדרך החיים והיסוד ושורש העבודה, וכך נהג החתם סופר, ואמר את ה'תיקון' יחד עם כל תלמידיו, וכך נהג גם האדר"ת. מאידך, בחוק יעקב כתב שאמירת ה'תיקון' נועדה בעיקרה עבור אלו שאינם לומדי תורה, אך הלומדים יעסקו כל אחד בענינו. ובנוגע ללימוד משניות - השל"ה ובן דורו בעל היוסף אומץ כתבו שיש לעסוק בו לאחר לימוד תורה שבכתב, אך לדעת החיד"א והבן איש חי אין נכון ללמוד משניות בלילה זה; ובשו"ע הרב ובישועות יעקב כתבו שעיקר העיסוק בלילה זה היא בתורה שעל פה. ובאור לציון כתב שאף מי שחשקה נפשו בתורה שבעל פה יאמר תחילה את ה'תיקון', אך בחורים הלומדים בישיבה יעשו כהוראת רבותיהם. [ביאורים ומוספים למשנ"ב דרשו, תצד, 3]

על מה צריך החולם לחשוב בשעת הטבת חלום?

חלום הגורם לעוגמת נפש, ניתן 'להטיבו' באופן זה: החולם עומד לפני שלושה מאוהביו, ואומר להם: "חַלְמָא טָבָא חֲזָאִי"; (= חלום טוב ראיתי), והם עונים לו שלוש פעמים, ויש אומרים - שבע פעמים: "טָבָא הוּא וְטָבָא לְהוּי, רַחֲמֵנָא לְשׁוּיָה לְטָב, שְׁבַע זְמַנִּין לְגַזְרוּ עֲלֵהּ מִן שְׁמַיָא דִּי לְהוּי טָבָא וְיַהוּי טָבָא"; (= טוב הוא וטוב יהיה, ה' ישימנו לטוב, שבע פעמים יגזרו עליו מן השמים שיהיה, ויהיה טוב). ובשעת ההטבה יעביר החולם את החלום במחשבתו. ובשעה שאינו מתענה תענית חלום, יאמרו לו בסיום ההטבה: "לך אכול לחמך בשמחה ושתה בלב טוב יינך". [שו"ע רכ, א, משנ"ב ב ו"ד, ושעה"צ ה]

האם אשה יכולה לעשות 'הטבת חלום' בפני שלוש נשים?

'הטבת חלום' מצוה היא, וחל עליה הכלל: "זריזים מקדימים למצוות", ולכן ראוי לקיימה מיד כשמתאפשר. ויש לקיימה גם כאשר החולם מתענה 'תענית חלום' (ראה תקציר למחר); וניתן לקיימה אף בשבת. ויש שכתב שאם אינו מוצא שלושה גדולים, ייטיב את החלום בפני שלושה קטנים שמבינים לשון הקודש ולומדים מקרא היטב. ואשה - יש שהורה שאינה יכולה להטיב בפני שלוש נשים כי אם בפני שלושה אנשים. וכן הורה כי החולם צריך להופיע בעצמו בפני שלושת ה'מטיבים', והטבה על ידי שליח אינה מועילה. [שו"ע רכ, א, ומשנ"ב ג; ביאורים ומוספים דרשו, 5-6]

החולה ב'שושנה' שוב ושוב – האם מברך 'הגומל' בכל פעם שנרפא?

כפי שלמדנו, חולה שנרפא צריך לברך 'הגומל'. לדעת השולחן ערוך, לאחר כל מחלה שמחמתה הוצרך החולה לשכב במטה, מברך 'הגומל'. ואף מחלה החוזרת ונשנית, כגון 'שושנה' (נרדדת), מברכים עליה, ואף שנרפא ממנה כמה פעמים. ולדעת הרמ"א אין לברך אלא לאחר מחלה - או טיפול רפואי - שיש בהם סכנה שמחללים עליה את השבת. ויש מפוסקי אשכנז שפסקו כדעת השולחן ערוך, ויש מהם שכתב שמברכים על מחלה שאינה מסוכנת רק במקרה ששכב במטה מחמתה שלושה ימים, ויש שכתב שבאופן זה מברך אף לדעת הרמ"א. [שו"ע ריט, ח, משנ"ב כו ו"כת, וביה"ל ד"ה כגון; ביאורים ומוספים דרשו, 25; וראה שם עוד]

אתמול למדנו

- מי שהתחייב אביו, או רבו המובהק, בברכת 'הגומל', רשאי לברך בדרך שבח ותהילה, ולא בתור ברכת חובה: "ברוך... הגומל טובות שגמל לאבי - או "לרבי" - כל טוב".
- כפי שלמדנו, ההולך בדרך העוברת במדבר ובים, חייב בברכת "הגומל". ולכתחילה יש לברך עד היום השלישי לסיום דרכו, אך בדיעבד, ניתן לברך ברכת 'הגומל' לעולם.
- מנהג בני ספרד לברך 'הגומל' לאחר כל דרך שאומרים בה תפילת הדרך. ומנהג בני אשכנז שלא לברך 'הגומל' אלא לאחר דרך העוברת במדבר או בים, שיש בהן סכנה מיוחדת.

מחר נלמד

- מדוע מותר להתענות 'תענית חלום' בשבת?
- אילו חלומות אינם טעונים 'תענית חלום'?
- האם מברכים ברכת ההודאה על ירידת הגשם הראשון בכל שנה?